

ภาวะผู้นำของครูต้นตริด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

Musical teacher's leadership in learning management of High School;

subsidiary to the Secondary Educational Service Area Office 20

ไชยเนตร กรมธรรมมา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูต้นตริด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงานใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟอระยะที่ 2 ศึกษาภาวะผู้นำของครูต้นตริที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้กลุ่มเป้าหมาย 3 คนได้มาโดยวิธีการเลือกครูต้นตริที่ประสบผลสำเร็จมีผลงานเชิงประจักษ์ในระดับชาติ ศึกษาข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์เรียบเรียงโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1.ภาวะผู้นำของครูต้นตริด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำของครูต้นตริด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ภาวะผู้นำของครูต้นตริด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีระดับภาวะผู้นำไม่แตกต่างกันและครูต้นตริที่มีประสบการณ์ต่างกันมีระดับภาวะผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3. ภาวะผู้นำของครูต้นตริที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามกรอบ 6 ด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูต้นตริมีส่วนร่วมกลั่นกรองและปรับปรุงหลักสูตรศึกษา ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ใช้การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสร้างบรรยากาศที่ดี ด้านความสามารถในการวัดและประเมินผลใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประเมินผลจากสภาพจริง ด้านการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพใฝ่เรียนใฝ่รู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความเสียสละหมั่นเพียร ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ยึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพ เสียสละอุทิศตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน เสียสละและมุ่งหวังอยากให้นักเรียนประสบผลสำเร็จจริงและให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของครูต้นตริ / การจัดการเรียนรู้ / โรงเรียนมัธยมศึกษา

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

Abstract

This research has been conducted into two phases. First stage aims to study level of music teacher's leadership and compare music teacher's leadership in learning management for high school; subsidiary to the secondary educational service area office 20 which classifying by school sizes and work experiences. There are 165 people of population are used as samples; such as school administrators, superintendents of academic department, and teachers. Data collecting tools is 5-level rating scale questionnaire. Analysis statistics are mean, standard deviation, one-way Anova test and multiple comparison of Scheffe' method. Second stage aims to study the leadership of successful music teacher of high school; subsidiary to the secondary educational service area office 20. There are 3 people of target group; who are successful and acceptable music teachers among other teachers and colleagues. Moreover, their works are national empirical results. An in-depth interview is used to study for detailed and complete information. The information is synthesized and descriptively compiled. The research showed that 1. Music teacher's leadership in learning management of high school; subsidiary to the secondary educational service area office 20 is generally high. A learning management and a morality and professional ethic are excellent. The lowest is measurement ability 2. Comparing results of music teacher's leadership in learning management of high school; subsidiary to the secondary educational service area office 20 presents that; leadership of music teacher in learning management who works in varied school sizes isn't different. The music teachers who have divergent work experiences, they have different leaderships with statistical significance at .05.3. The successful music teacher's leadership is specified to 6 parts. First, a curriculum development; the music teachers participate in sifting and improvement. Second, a learning management ability; the music teachers intervene moral into lessons. There is child-center learning management. Third, a measurement ability; there are result measurement and realistic measurement. Forth, professional teacher self-development; the music teachers always seek for knowledge, exchange knowledge, devote, listen and understand differences of students, and. Fifth, a morality and professional ethic; the music teachers adhere to teacher professional ethics, and devote. They are good and admirable examples as successful people in their own careers. The last, a learner development; the music teachers devote and aim that their students will succeed. And they equally emphasize every students.

Keyword : Music Teacher, Leadership, Learning Management, High School

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีปัญหาจึงทำให้เกิดวิกฤตทางปัญญา แล้วพาให้เกิดวิกฤตชาติ การแก้วิกฤตต้องทำหลายอย่างรวมทั้งการรักษาด้วยยุทธศาสตร์ทางปัญญา และการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเข้มแข็งทางปัญญาโดยรอบด้าน โดยเร็ว การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นวาระเร่งด่วนของชาติ และประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา คือ การบริหารจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ในปัจจุบันมีการบริหารรวมศูนย์อำนาจสู่ส่วนกลาง, มี

การจัดองค์กรเข้าสอน ไม่มีเอกภาพด้านนโยบาย และมาตรฐานประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรต่ำ, ขาดการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม, จึงไม่ได้คนดีคนเก่งมาเป็นครู, สังคมขาดศรัทธาและความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู, ขาดการพัฒนา นโยบายอย่างต่อเนื่อง, ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ปัญหาของครูผู้สอนนับเป็นประเด็นเร่งด่วนที่อยู่ในชั้นวิกฤติซึ่งภาครัฐและทุกภาคส่วนต้องประสานพลังในการแก้ไขและต้องดำเนินการอย่างจริงจัง รอบคอบ และต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ มาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งหมดต้องพิจารณาในลักษณะองค์รวมตั้งแต่สถานภาพครู ทิศทางการผลิตครูในอนาคต รวมถึงการประกันคุณภาพของครูเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าครูจะมีศักยภาพอย่างเพียงพอ ในการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไปสู่เยาวชนของชาติตามเป้าหมายของรัฐบาลได้อย่างแท้จริง (เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน, 2557)

นอกจากนี้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัญหาครูไม่มีคุณภาพว่ามีได้เกิดจากระบบไม่ดี หากเกิดจากการที่ครูขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง รวมถึงยังขาดการจัดการความรู้ที่ดีและไม่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน ทั้งนี้ความรู้ในหลักสูตรและในหนังสือที่ประมวลมาสอนเด็กคิดเป็นเพียงร้อยละ 20 ของความรู้ทั้งหมด แต่ความรู้ส่วนใหญ่หรืออีกร้อยละ 80 กลับถูกละเลยได้แก่ความรู้ของครูที่เกษียณอายุไป เพราะที่จริงแล้วครูเหล่านี้มีความรู้และมีประสบการณ์ที่ฝังลึก กระทรวงศึกษาธิการจึงควรนำครูดังกล่าวมาถอดแบบความรู้เพื่อที่คนทั้งสองรุ่นได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จร่วมกันและนำไปต่อยอดเพื่อสร้างคุณภาพเพิ่มแก่เยาวชนในอนาคตได้ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ, 2550)

สุกรี เจริญสุข (2556) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูคนดีและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนดนตรีไว้ในบทความสร้างสรรค์ ในคำถามของการเลือกอาชีพดนตรีและครูดนตรีไว้ว่า “ทำไมคุณถึงเลือกประกอบอาชีพดนตรีและทำไมคุณถึงเลือกที่จะมาเป็น ครูดนตรี” คำตอบในสองประเด็นนี้แตกต่างกัน บ้างก็ว่าเพราะเรียนมาทางด้านดนตรีศึกษาจึงต้องมาเป็นครูดนตรี และสอบบรรจุได้ บ้างก็ว่าชอบเป็นครู บ้างก็ว่าไม่สามารถเป็นนักดนตรีอาชีพได้แล้วจึงมาเป็นครูดนตรี บ้างก็มาจากนักดนตรีอาชีพที่ไม่มีงานเข้า ก็จึงมาสอนดนตรีไปพลางๆก่อน บ้างก็มาเป็นครูดนตรีเพราะหากินง่ายดี (ครูสอนดนตรีพิเศษ) บ้างก็ตอบว่าผู้บริหารเห็นว่าพอเล่นดนตรีได้บ้างจึงให้สอนดนตรี เป็นต้น หลากๆ คำตอบทำให้รู้สึกเศร้าที่ได้ยินเหตุผลต่อการประกอบอาชีพครูดนตรี น้อยเต็มทีที่จะได้ยินคำตอบว่ามาเป็นครูดนตรีเพราะความตั้งใจที่จะพัฒนาอาชีพครูดนตรี พัฒนาการศึกษาดนตรีหรืออยากจะสอนเด็กให้มีศักยภาพสูง มีความสามารถทางดนตรี น้อยเต็มทีที่พบครูดนตรีที่มีอุดมการณ์ ความศรัทธาในวิชาชีพ และมีวิถีชีวิตเป็นเยี่ยงอย่างของครูดนตรีการเป็นครู และไม่มีปัญหาต่างพร้อยเรื่องการเงิน เพราะวิถีชีวิตของครูดนตรีเกี่ยวข้องกับศรัทธาความน่าเชื่อถือซึ่งสิ่งเหล่านี้อยู่นอกเหนือความสามารถทางดนตรีทั้งสิ้น โรงเรียนจำนวนมากขาดแคลนครูดนตรี ตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีตัวเลือกครูดนตรี หากครูดนตรีไม่ได้ ในที่สุดครูผู้สอนวิชาดนตรีทั่วประเทศ จึงสอนเพราะความจำเป็นส่วนตัวและความจำเป็นของประเทศ สิ่งที่พบจากครูดนตรีอีกประการหนึ่งก็คือ “ครูที่สอนดนตรี เล่นดนตรีไม่เป็น” บางแห่งครูสอนดนตรีไม่ต่างไปจากการสอนหนังสือ คือสอนความรู้ดนตรีจากหนังสือ ไม่ได้สอนดนตรีจากตัวดนตรี หากจะมองให้ลึกกลงไปว่าทำไมเด็กจึงเล่นดนตรีไม่เป็นคำตอบคือไม่มีครูดนตรี มีแต่ครูสอนหนังสือ มีครูสอนหนังสือในชั่วโมงดนตรี สอนให้เด็กเป่าปี่ในสมุด ตีระนาดจากหนังสือ วิชาดนตรีก็คือการดูรูปเครื่องดนตรี ท่องจำเครื่องดนตรี ออกมาร้องเพลงหน้าชั้น ไปค้นคว้าทำรายงานเรื่องเครื่องดนตรี ชื่อรูปเครื่องดนตรีแล้วตัดติดรูปเครื่องดนตรีส่งครู ฯลฯ ซึ่งเป็นวิธีการของครูสอนดนตรีที่พบอยู่ทั่วไป

ครูดนตรีในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 มีจำนวนทั้งหมด 55 คน จาก 65 โรงเรียน ส่วนใหญ่ครูดนตรียังกระจุกตัวอยู่ที่โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ แต่ยังมีเหลือโรงเรียนอีกจำนวนมากที่ขาดแคลนครูดนตรีหากครูสอนดนตรีไม่ได้ ซึ่งส่วนใหญ่โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะทำหน้าที่

สอนรายวิชาดนตรี ซึ่งครูที่สอนนั้นก็สอนดนตรีที่อยู่ในเฉพาะตำราไม่ได้สอนเนื้อหาที่เป็นตัวดนตรีซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาวะผู้นำ ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนการสอนในห้องเรียนให้บรรลุผลสำเร็จ ต้องเริ่มที่ครูก่อนเป็นอันดับแรกเพราะครูเป็นผู้นำนโยบายของฝ่ายบริหารลงสู่ปฏิบัติ อีกทั้งต้องยอมรับความจริงที่ว่าฝ่ายบริหารไม่สามารถทำงานได้เพียงลำพังครูจึงเป็นกลไกสำคัญในขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งงานบริหาร งานในฝ่าย งานพัฒนาผู้เรียน งานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้นำจะเป็นกลไกสำคัญในการประสานความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนในสถานศึกษาและชุมชน ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีเป็นที่ไว้วางใจต่อกันดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยมุ่งศึกษาครูดนตรีและผู้บริหารที่ครูดนตรีสังกัดอยู่เป็นหลัก เพื่อเปรียบเทียบว่าครูที่สอนดนตรีมีภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับใด และเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำครูดนตรีโดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน และศึกษาภาวะผู้นำครูดนตรีที่ประสบผลสำเร็จโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามกรอบแนวคิดภาวะผู้นำที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่าน ทั้งนี้ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูผู้สอนดนตรี และเผยแพร่สู่ครูนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาดนตรี เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนให้สามารถดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของครูดนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำของครูดนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของครูดนตรีที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำของครูดนตรี ด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ด้านประชากรได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและข้าราชการครู ที่จบสาขาวิชาดนตรีปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 165 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากรทั้งหมด

1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.2.1 ตัวแปรต้น

1.2.1.1 ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น 3 ขนาดดังนี้

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนตั้งแต่ 1 – 499 คน)

- 2) โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 500 – 1,499คน)
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป)

1.2.1.2 ประสบการณ์ในการทำงานจำแนกเป็น

- 1) น้อยกว่า 2 ปี
- 2) ตั้งแต่ 2 – 10ปี
- 3) มากกว่า 10ปีขึ้นไป

1.2.2 ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำครูคนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) ด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้
- 3) ด้านความสามารถในการวัดและการประเมินผล
- 4) ด้านการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ
- 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 6) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหางานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำของครูคนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ 6 ด้านคือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านความสามารถในการวัดและการประเมินผล 4) ด้านการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 6) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของครูคนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2558 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ. 2558

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อเสนอแนะอย่างเสรีเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่เหมาะสมของครูคนตรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือ ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ขอหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยัง ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ทั้ง 55 แห่ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และเดินทางไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยเก็บแบบสอบถามคืนหลังจากแจกแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์จำนวน 165 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ

4.2 นำคะแนนที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+(Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer Plus) ดังต่อไปนี้

4.2.1 ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

4.2.2 ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูต้นตรีด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) ความสามารถด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ และ 6) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ววิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในแต่ละด้าน นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51- 5.00 หมายถึงมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51- 4.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51- 3.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2.3 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู วิเคราะห์โดยใช้ความถี่จากประเด็นการตอบแล้ว จัดเป็นหมวดหมู่โดยเรียงลำดับความถี่ นำเสนอด้วยตารางประกอบการบรรยาย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบเปรียบเทียบระดับของภาวะผู้นำครูต้นตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงานและตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในกรณีที่พบความแตกต่างจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยใช้สถิติทดสอบ Scheffe องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ 6 ด้านคือ 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. ด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3. ด้านการวัดและประเมินผล 4. ด้านการพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ 5. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ และ 6. ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำของครูต้นตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.36 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.63 มากที่สุด รองลงมาคือด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.51 และลำดับสุดท้ายคือด้านความสามารถในการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.13

2. ภาวะผู้นำครูต้นตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีระดับภาวะผู้นำไม่แตกต่างกันและครูต้นตรีที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีระดับภาวะผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ภาวะผู้นำครูต้นตรีที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ด้านการจัดการ เรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 มีภาวะผู้นำตามกรอบ 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูดนตรีมีส่วนร่วมในการทำงานด้านหลักสูตรสถานศึกษา ร่วมกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาร่วมปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาดูงานเรื่องหลักสูตรสถานศึกษากับหน่วยงานอื่น และนำงานวิจัยมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ครูดนตรีใช้การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความสามารถในการวัดและประเมินผล ครูดนตรีใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ใช้การประเมินผลร่วมกันทั้ง 4 ฝ่าย คือ ครู ผู้ปกครอง เพื่อน ตนเอง มีการประเมินผลตามชิ้นงานและมีการประเมินผลจากสภาพจริง ด้านการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ ครูดนตรีใฝ่เรียนใฝ่รู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่อย่างเสมอ มีความเสียสละหมั่นเพียรปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน และยึดมั่นในอุดมการณ์ของความเป็นครูด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ครูดนตรียึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพ เสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีต่อวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตน ยกย่อง ชื่นชม บุคคลที่ประสบผลสำเร็จในวิชาชีพ และมีความเชื่อตรงต่อจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ครูดนตรีมีความเสียสละและมุ่งหวังอยากให้นักเรียนประสบผลสำเร็จจริง มีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายพัฒนาทักษะเพื่อความเป็นเลิศ พัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ และให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำของครูดนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำครูดนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูดนตรีมีความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดจนทักษะด้านดนตรี มีความรู้ความสามารถในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาซึ่งแนวทางการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติมา ไชยมหา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและได้ข้อค้นพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ และ 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำครู เป็นพฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพล เป็นที่ยอมรับของครูคนอื่นในการปฏิบัติงานมีพฤติกรรมที่สามารถโน้มน้าว ชี้นำ ชักชวนกระตุ้น ส่งเสริมให้เพื่อร่วมงานได้มีพฤติกรรมปฏิบัติตามและทำงานเป็นระบบทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรครูดนตรีวิชาชีพในสหรัฐอเมริกา หรือชื่อย่อ MENC (The Music Educators National Conference) ที่ได้ค้นพบเกี่ยวกับสมรรถนะของครูดนตรีว่า ต้อง 1) ปฏิบัติดนตรีด้วยความเข้าใจและใช้เทคนิคด้วยความคล่องแคล่วด้านการเล่นคลอการขับร้องการอำนวยเพลงและสามารถประเมินดนตรีปฏิบัติได้ 2) สามารถสร้างบทประพันธ์ด้วยลีลาดนตรีที่หลากหลายและอธิบายงานเรียบเรียงเสียงประสานที่ทำขึ้นเพื่อใช้ฝึกในโรงเรียนได้ 3) ครูดนตรีจะต้องวิเคราะห์หรืออธิบายพรรณนาในงานหรือบทประพันธ์อื่น ๆ ได้ 4) ครูดนตรีจะต้องมีคุณสมบัติแห่งอาชีพโดยสามารถที่จะสื่อสารแสดงปรัชญาทางดนตรีกับผู้เรียนเข้าใจปัญหาการเรียนของผู้เรียนที่มีปัญหาทางดนตรีใช้เวลาให้การสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอยู่เสมอหนึ่งครูดนตรีเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการสอนวิชาดนตรีโดยตรงแล้ว ครูดนตรีต้องมี

กิจกรรมพิเศษคือสร้างวงดนตรีของโรงเรียนเพื่อฝึกนักเรียนให้มีความรู้ทางดนตรีที่สูงขึ้น ฝึกทักษะปฏิบัติดนตรีให้นักเรียนมีความสามารถสูงขึ้น ฝึกนักเรียนให้ทำงานเป็นทีม สร้างความรักความสามัคคีในวงดนตรีเอง และออกบริการชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่างครูและผู้บริหารในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งทั้งหมดนี้จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูดนตรีต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำของครูดนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 จำแนกตามขนาดและประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมพบว่า ครูดนตรีที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีระดับภาวะผู้นำไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูดนตรีที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างก็มีภาระงานและความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน อีกทั้งการใช้ทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนงานให้เกิดผลสำเร็จก็ไม่แตกต่างกันทำให้ผลสำเร็จของมีผลไม่แตกต่างกัน รวมทั้งครูดนตรีในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีโอกาสได้รับการพัฒนาโดยหน่วยงานต้นสังกัดใกล้เคียงกัน ส่วนครูดนตรีที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีระดับภาวะผู้นำแตกต่างกัน แสดงว่าเมื่อทำงานนานขึ้นโอกาสพัฒนาตนเองของครูดนตรีก็ย่อมมีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาภรณ์ จรรย์งาม (2556) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ที่พบว่าโดยทั่วไปผู้บริหารมักประสบปัญหาต่างๆอันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานซึ่งอาจมาจากการขาดทักษะในการบริหารงาน การขาดประสบการณ์และความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรร่วมกับผู้อื่นรวมทั้งการใช้ทรัพยากรทางการบริหารงานต่างๆเช่นคน เงิน วัสดุสิ่งของ การบริหารจัดการ ชุมชนและสภาพแวดล้อมรอบๆสถานศึกษาซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศในวางแผนเพื่อกำหนดนโยบาย แผนงานพัฒนาครูดนตรีหรือครูกลุ่มสาระอื่น ให้มีภาวะผู้นำที่สูงขึ้นได้ เนื่องจากครูที่มีภาวะผู้นำสูงจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของผู้เรียนสามารถนำพาเพื่อนร่วมงานปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศในการวางแผนงาน ทิศทางในการทำงาน การกำหนดภาระงาน แนวทางการติดตามงานครูดนตรีหรือครูกลุ่มสาระอื่นอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ ทำงานได้ตามเป้าหมายโดยมีผู้ที่มีภาวะผู้นำ เกื้อกูลกันในการทำงานให้งานมีประสิทธิภาพ

1.3 ครูสามารถนำข้อมูลและแนวทางของภาวะผู้นำครูดนตรีที่ประสบผลสำเร็จไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งให้ครูในกลุ่มสาระอื่นสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จได้

1.4 ครูดนตรีนำไปเป็นแนวทางการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำครูในตนเองสูงขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่ความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูดนตรีด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยในการด้านการวัดและประเมินผลในรูปแบบที่ต่างกัน ตามศักยภาพของผู้เรียน และเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตครู ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชฎาภรณ์ จรรยางาม. (2556). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของหัวหน้า
กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)
- ฐิติมา ไชยมหา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร)
- เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน, (2557). ปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางแก้ไข.[ออนไลน์].สืบค้นจาก
<https://www.gotoknow.org/posts/409185> [2559, 21 มกราคม]
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ, (2550). ปัญหาของครูไทย.[ออนไลน์].สืบค้นจาก
<http://technic.supreme.co.th/index.php/>[2559, 21 มกราคม]
- สุกรี เจริญสุข, (2547). กรณีศึกษาเรื่องครูดนตรี.[ออนไลน์].สืบค้นจาก
<http://thaimisc.pukpik.com/freewebboard/php/vreply.php?user=thanakorn&topic=86>
[2559, 21 มกราคม]